

JULIJA ZINKEVICIENE

AGROINFORM — ŽEMĖS IR MIŠKŲ ŪKIO MOKSLINĖS TECHNINĖS INFORMACIJOS SISTEMA

Žemės ūkio mokslinė techninė informacija yra bendros informacinės veiklos sudedamoji dalis ir formuojasi pagal bendrus mokslo raidos dėsningumus. Kita vertus, ši informacija pasižymi kai kuriais savitumais, jos teminis diapazonas labai platus, nes į gamybą diegiami daugelio mokslų laimėjimai, žemės ūkį aptarnauja įvairūs specialistai, mokslininkai, gamybos darbuotojai. Daugiau apie žemės ūkio informacijos ypatybes galima pasiskaityti autorės straipsnyje¹.

Žemės ūkio informacija yra labai diferencijuota. Be to, žemės ūkio gamybai skirtą informaciją reikia nuosekliai atrinkti atsižvelgiant į skirtingas gamtines, ekonomines, klimatinės sąlygas. Šios ir kitos ypatybės iškelia nemažai mokslinių metodinių ir organizacinių problemų, kurios sprendžiamos sėkmingiau, kai jas aptaria mokslininkai ir specialistai. Todėl, susikūrus AGROINFORM — tarptautinei žemės ir miškų ūkio mokslinės techninės informacijos sistemai, tapo įmanoma aptarti šias problemas tarptautiniu mastu ir įvairiomis formomis: organizuojant dvišalius ir daugiašalius pasitarimus, konferencijas, seminarus, vykdant susitarimus ir įsipareigojimus, keičiantis žemės ūkio specialistais ir t. t. Labiau išsivysčiusios šalys, jų mokslo, ekonomikos, žemės ūkio gamybos laimėjimai daro įtaką kitoms šalims, pasukusioms į socialistinį kelių vėlesniu laikotarpiu arba mažiau pasiekusioms šiose srityse. Žemės ūkio, o kartu ir agropromoninio komplekso informacijos raida intensyviausia tose šalyse, kurias sieja bendros klimatinės, agrarinės, žemės ūkio produktų gamybos specializacijos ir kitos sąlygos.

Socialistinėse šalyse daug dėmesio skiriama mokslui, švietimui, kultūrai. Informacinė veikla organizuojama planingai, centralizuotai, informacinis aptarnavimas vykdomas nemokamai. Labai reikšmingas informacinio darbo pasidalijimas tiek šalies, tiek tarptautiniu mastu. Svarbus vaidmuo tenka techninei pažangai, kuri pirmiausia priklauso nuo gerai organizuotos informacinės sistemos. Socialistinių šalių žemės ūkio mokslinės techninės informacijos struktūra ir organizacija turi daug bendrų dėsningumų. Kiekvienoje socialistinėje šalyje yra centrinis informacinis žemės ūkio organas, vadovaujantis visoms šalies žemės ūkio informacinėms tarnyboms ir atstovaujantis tarptautinei žemės ir miškų ūkio mokslinės techninės informacijos sistemai AGROINFORM. Šie centrai dažniausiai yra pavaldūs agropromoniniams komitetams arba žemės ūkio akademijai, pavyzdžiui, Kubos Respublikoje — Agrarinės reformos nacionaliniam institutui. Žemės ūkio informacinių tarnybų tinklo

¹ Zinkevičienė J. Žemės ūkio informacijos ypatumai // Knygotyra. — 13(20), 2 sąs. — 1987. — P. 15—26. — (Rusų k.).

struktūra yra panaši. Daugelyje socialistinių šalių sukurta trijų pakopų informacinė sistema, kurią sudaro centriniai, teritoriniai ir vietiniai informaciniai organai.

AGROINFORM sistemos šalių žemės ūkio mokslinė techninė informacija daug kuo panaši į TSRS informacinę struktūrą. Tarybų Sąjunga teikia pagalbą ir skiria daug dėmesio šių šalių informacinių sistemų plėtojimui. Geriausi socialistinių šalių laimėjimai naudojami TSRS informacinei veiklai tobulinti.

Tarptautinė žemės ir miškų ūkio mokslinės techninės informacijos sistema AGROINFORM buvo sukurta 1973 m. balandžio mėnesį. Šiuo metu į ją įeina dešimt socialistinių šalių — Ekonominės savitarpio pagalbos tarybos (ESPT) narių: Bulgarija, Čekoslovakija, Kuba, Lenkija, Mongolija, Rumunija, TSRS, Vengrija, VDR, Vietnamas².

AGROINFORM sistema buvo kuriama ir tobulinama atsižvelgiant į 1964—1973 metais veikusio tarptautinio žemės ir miškų ūkio informacijos centro darbo patyrimą, taip pat į sistemos šalių-narių nacionalinių informacinių centrų patirtį³. AGROINFORM yra tarptautinės mokslinės techninės informacijos šakinis posistemis, kuris kooperacijos pagrindu padeda bendradarbiauti ESPT šalių nacionalinėms mokslinės techninės informacijos sistemoms žemės ir miškų ūkio klausimais.

Kolektyvinis tarptautinės sistemos organas yra AGROINFORM taryba, kuri posėdžiauja vieną kartą per metus. Taryba įkūrė šiuos vykdomuosius organus: ekspertų grupę organizaciniams ir moksliniams metodiniams klausimams spręsti; ekspertų grupę kompleksiniam techniniam vystymui; mokslinės techninės informacijos AGROINFORM biuletenio redakcinę kolegiją. Centrinio sistemos organo žurnalo leidėjas yra Pranos mokslinės techninės informacijos institutas. Centriniam organui atstovauja kiekvienos šalies nacionalinis centras. Bazinis AGROINFORM automatizavimo centras yra TSRS. 1981—1985 metų laikotarpio AGROINFORM tikslus ir uždavinius nulėmė priimta „Ekonominės savitarpio pagalbos tarybos šalių tolesnio socialistinės ekonominės integracijos vystymo ir bendradarbiavimo stiprinimo kompleksinė programa“.

Pagrindinis sistemos tikslas — didinti mokslinės techninės informacijos nacionalinių šakinių sistemų efektyvumą, tobulinti informacinę apūpinimą bendradarbiaujant nacionaliniams organams.

Dabartiniu metu pagrindiniai AGROINFORM uždaviniai šitokie: 1) informacinės veiklos efektyvumo didinimas, aptarnaujant įvairias žemės ir miškų ūkio vartotojų kategorijas; 2) automatizuojant tarptautinės AGROINFORM sistemos sukūrimas ir eksperimentinis jos naudojimas tarptautiniams ir nacionaliniams vartotojų tikslams; 3) nuolatinės komisijos iškeltų konkrečių informacinių uždavinių vykdymas; 4) nepateisinamo informacinės medžiagos dubliavimo panaikinimas; 5) tarpusavio pa-

---

² Уланов Б. П. Международная система АГРОИНФОРМ // Международный сельскохозяйственный журнал. — 1974. — № 1. — С. 91—92.

³ Тей пат.

galba ir bendradarbiavimas vystant nacionalines šakines ESPT šalių-narių mokslines technines informacijos sistemas.

AGROINFORM sistemos plėtojimas ir tobulinimas buvo ištirtas ir apibendrintas naudojant tarptautinę informacinę sistemą AGRIS ir kitas informacines sistemas. Kartu su ESPT sekretoriatu buvo gerinamas apžvalgų planavimas ir leidimas⁴.

Toliau tobulinamos tarptautinės AGROINFORM sistemos bendradarbiavimo formos ir metodai: reguliariai rengiamas ir leidžiamas mokslinės techninės informacijos biuletinis; 1984 m. vyko tarptautinis simpoziumas AGROINFORMATIKA-III; AGROINFORM šalys-narės pasikeitė pirminiais ir antriniais šaltiniais; buvo išleistas daugialabis terminologijos žodynas „Žemės ūkio gyvulių šėrimas ir maitinimas“ ir t. t. Kai kurie nacionaliniai centrai (TSRS, VR, VDR) teikė mokslinę techninę pagalbą Kubai, vystančiai nacionalinę šakinę mokslinės techninės informacijos sistemą⁵. AGROINFORM ir tarptautinė šakinė maisto pramonės sistemos tarptautinių mastu pasikeitė patirtimi ir metodine medžiaga. Kuriant ir tobulinant sistemą, didelę metodinę pagalbą teikia Maskvoje esantis tarptautinis mokslinės techninės informacijos centras. Daugelis sistemos faktorių, iš esmės jos organizacija ir materialinis techninis aprūpinimas priklauso nuo informacinio srauto ypatybių. Dėl to reikia atkreipti dėmesį į nacionalinės žemės ir miškų ūkio informacinės sistemos srautų dinamiką⁶.

Svarbus informacinių šaltinių dinamikos rodiklis yra jų metinis prieaugis. Vidutiniškai per metus centriniai Bulgarijos, Čekoslovakijos, Kubos, — Lenkijos, Mongolijos, Rumunijos, Vengrijos, VDR žemės ir miškų ūkio informaciniai organai gauna per 100 tūkstančių dokumentų, kurie sudaro apie 4 mln. pirminių dokumentų fondą. Fondus daugiausia papildo naujos knygos ir žurnalai. Intensyviausias yra Bulgarijos nacionalinio mokslinės techninės informacijos centro fondo prieaugis.

Informacinių šaltinių paplitimas pagal kalbas ir šalis priklauso nuo bendro literatūros paplitimo lygio, teminio aktualumo, ekonominio, gamtinio ir ūkinio bendrumo ir t. t. Būtina paminėti, kad socialistinėse šalyse iš užsienio kalbų daugiausia naudojamos rusų (Bulgarijoje — 55%, Lenkijoje — 27%, Mongolijoje — 91,9%), anglų (Čekoslovakijoje — 38%, Kuboje — 40%) ir vokiečių kalbų informaciniais šaltiniais. Pavyzdžiui, Kuboje net 77% literatūros yra paimta iš kapitalistinių šalių informacinių šaltinių.

Žemės ir miškų ūkio centriniai mokslinės techninės informacijos organai daug dirba atrinkdami ir apdorodami informacijos šaltinius. Pagal

---

⁴ Шилган О. И., Вагамид О. И. О создании международной системы научной и технической информации по сельскому и лесному хозяйству стран-членов СЭВ // Проблемы создания и развития МСНТИ. — 1978. — № 2. — С. 65.

⁵ Турнин В. Н. Седьмое заседание Совета МС АГРОИНФОРМ // Международный сельскохозяйственный журнал. — 1980. — № 2. — С. 101—102.

⁶ Хабаров В. С., Шевяков А. Ю. Модель динамики информационных потоков международной системы НТИ // Организация и система НТИ. — М., 1978. — Т. 2. — С. 88.

orientacinius duomenis pasaulyje išleidžiama per 6 tūkst. periodinių leidinių, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusių su žemės, miškų ūkiu ir maisto pramone. Socialistinės šalys-ESPT narės gauna maždaug pusę šios literatūros. Vadinasi, centrinių mokslinės techninės informacijos organų uždavinys — ne tik įvertinti ir atrinkti turimus šaltinius, bet ir maksimaliai aprūpinti sistemą profiline literatūra.

Referatinę informaciją rengia visi socialistinių šalių žemės ir miškų ūkio mokslinės techninės informacijos organai. Analizuojant referatinės informacijos temines ribas, jos vietą bendrame informacijos sraute bei rengimo metodus, pastebėta, kad socialistinės šalys turi ir bendrų bruožų, ir nacionalinių ypatumų.

Nacionalinių organų leidžiami referatiniai leidiniai pasiskirsto šitaip:

1. Bulgarija	4
2. Čekoslovakija	11
3. Kuba	2
4. Lenkija	6
5. Mongolija	1
6. Rumunija	1
7. TSRS	27
8. Vengrija	15
9. VDR	4

Iš viso: 71

Vien Bulgarijos, Mongolijos, Vengrijos ir VDR metiniuose referatiniuose leidiniuose publikuojama per 92 tūkst. referatų. Bulgarijos, Lenkijos, Mongolijos, Vengrijos ir VDR metinių leidinių tiražas viršija 913 tūkst. egzempliorių.

Nuo 1985 m. Tarybų Sąjunga ESPT žemės ūkio skyriaus sekretoriatui pateikia visų žemės ūkio teminių sričių referatinius žurnalus.

Ketrios šalys (Bulgarija, Lenkija, Čekoslovakija ir VDR) leidžia ekspresinformacinius lapelius, skirtus operatyviai informuoti vadovaujančius darbuotojus apie aktualiausius mokslo ir gamybos laimėjimus.

Esama nemažai referatinio informavimo problemų, kurias reikia spręsti tarptautinės sistemos AGROINFORM sąlygomis. Nėra bendros nuomonės dėl referatinės informacijos šaltinių vertinimo, referatų turinio apimties, indeksavimo, aktualumo ir išsamumo, referatinės informacijos turinio ir apiforminimo priklausomumo nuo vartotojų kategorijos ir kt. Svarbus yra metodi šis dokumentų anotavimo klausimas.

Apžvalginės informacijos reikšmė ypač išaugo pastaraisiais metais. Pagal bendrą planą, patvirtintą ESPT žemės ūkio nuolatinės komisijos, rusų kalba leidžiama AGROINFORM apžvalgų serija, skirta informuoti

ESPT organus, įvairių šalių direktyvines, taip pat vadovaujančias mokslinio tyrimo įstaigas⁷.

Tarptautinės sistemos AGROINFORM apžvalgos rengiamos ir išleidžiamos kiekvienoje šalyje. VDR yra parengta apžvalgų sudarymo metodika, kuri patvirtinta 9-ame Tarybos posėdyje 1981 m. Apžvalgos numatytos nacionaliniam ir tarptautiniam vartotojui. Kiekviena nacionalinė įstaiga siunčia į ESPT žemės ūkio skyriaus sekretoriatą savo apžvalgas.

Pirmoje lentelėje pateikiami 1981—1985 metais išleistų AGROINFORM apžvalgų duomenys (be TSRS).

1 lentelė

Metai	Bulgarija	Čekoslovakija	Kuba	Lenkija	Mongolija	Rumunija	Vengrija	VDR	Iš viso
1981	4	3	—	1	—	—	2	6	16
1982	2	4	—	2	—	1	4	6	19
1983	6	5	—	1	—	—	1	2	15
1984	4	3	—	4	—	1	4	5	21
1985	6	4	—	5	—	—	2	4	21

Teminių apžvalgų planas įvykdytas šitaip:

1981 m.	89%,
1982 m.	104%,
1983 m.	100%,
1984 m.	104%,
1985 m.	108%.

Vidutiniškai per penkerius metus planas įvykdytas 101%. AGROINFORM apžvalgos turi didelę paklausą, tačiau būtina gerinti jų kokybę, plėsti tematiką ir laikytis išleidimo terminų.

Žemės ir miškų ūkio centriniai mokslinės techninės informacijos organai, be referatinių apžvalginės informacijos, rengia nemažai ir periodinių, ir vienkartinį leidinių, pavyzdžiui, mokslinės techninės informacijos biuletinį, kuris išeina 4 kartus per metus pagal dvimečius redakcinius leidybinius planus. Antroje lentelėje pateikiami duomenys apie 1981—1985 m. išspausdintus biuletenyje straipsnius.

Straipsnių turinys atitinka pagrindines temas kryptis, numatytas 1983 m. 11-ame Tarybos posėdyje. Straipsniuose pateikiama informacija apie nacionalinių centrų darbą, naujos technikos diegimą informaciniam aptarnavimui, bendradarbiavimą su AGRIS, mokslinės techninės infor-

⁷ Лебедева З. В., Софронская Н. В., Печёнкина Т. М. Службы реферативной информации по сельскому хозяйству в ряде зарубежных стран: Обзорная информация. — М.: ВНИИТЭИСХ. — 1985. — С. 37.

Metai	Bulgarija	Cekoslovakija	Kuba	Lenkija	Mongolija	Vengrija	VDR	Iš viso
1981	4	8	1	4	—	6	3	26
1982	5	4	—	5	—	3	3	20
1983	3	5	—	3	—	3	2	16
1984	2	4	—	4	—	2	5	17
1985	4	6	2	4	—	6	2	21

macijos naudojimą mokslui ir gamybai. Biuletenis perteikia tarptautinę AGROINFORM patirtį, padeda gerinti bendradarbiavimą tarp partnerių, skatina praktinę nacionalinių šakinių sistemų veiklą.

Toliau plečiasi AGROINFORM ir mokslinės techninės informacijos tarptautinio centro bendradarbiavimas rengiant rinkinio „Laimėjimai ir perspektyvos“ seriją „Maisto produktai ir žemės ūkis“. Prie šio darbo prisideda Bulgarijos, Cekoslovakijos, Vengrijos nacionaliniai centrai. Šalys pagal mokslinės techninės informacijos tarptautinio centro sutartį rengia medžiagą: straipsnius, AGROINFORM bibliografinių apžvalgų aprašus, naujausios žemės ūkio literatūros referatus ir anotacijas, informaciją apie tarptautinius simpoziumus, seminarus, konferencijas.

Būtina paminėti žinyną „TS AGROINFORM šalių-narių mokslinio tyrimo institutai, bandomosios stotys, žemės ir miškų ūkio aukštosios mokyklos“. Pirmą dalis (170 psl.) išėjo Cekoslovakijoje 1983 metų pabaigoje. Ją parengė Cekoslovakijos, Rumunijos, Lenkijos, Vengrijos, Kubos ir VDR specialistai. Žinynas išplatintas visose šalyse. 1985 metų pabaigoje Bulgarijos nacionalinis centras išleido antrąją dalį, kurioje pateiktos Bulgarijos žemės ūkio aukštosios mokyklos ir mokslinio tyrimo įstaigos. Jame yra daug išsamios informacijos.

Išanalizavus pateiktą medžiagą apie žemės ūkio mokslinės techninės informacijos raidą ir padėtį socialistinėse šalyse, galima daryti tokias išvadas:

1. ESPT šalių mastu sukurta tarptautinė žemės ir miškų ūkio informacinė sistema AGROINFORM yra ekonominės integracijos plėtojimo išdava. Tiek AGROINFORM, tiek atskirų socialistinių šalių žemės ūkio mokslinės techninės informacijos sistemų veikla organizuojama planingai, proporcingai, pirmiausia atsižvelgiant į žemės ūkio informacijos vartotojų poreikius.

2. Išskyrus kai kuriuos mokslinės techninės informacijos organų struktūrinius organizacinius, darbo formų ir metodų skirtumus, socialistinių šalių žemės ūkio informacinė veikla turi daug bendra. Dėl to yra pagrindo kalbėti apie tikslų bendrumą, tarptautinės integracinės mokslinės techninės informacijos sistemos sukūrimą.

3. Be centrinių šakos informacinių organų, kiekvienoje socialistinėje šalyje yra tripakopis mokslinės techninės informacijos organų tinklas.

Vystantis nacionalinėms informacinėms sistemoms, dalyvaujant joms tarptautinėje AGROINFORM sistemoje, ypač aktualios tampa mokslinės techninės informacijos organų bendradarbiavimo ir jų veiklos koordinavimo problemos.

4. Sukūrus tarptautinę AGROINFORM sistemą, suaktyvėjo žemės ir miškų ūkio nacionalinių informacinių sistemų raida. Kartu nacionalinių mokslinės techninės informacijos sistemų laimėjimai tarptautinės integracijos šalyse prisideda prie AGROINFORM vystymosi. Bendradarbiaujama apmokant informacijos vartotojus ir tobulinant darbuotojų kvalifikaciją, keičiamasi mokslinės metodinės veiklos patyrimu, plėtojami ryšiai su kitomis tarptautinėmis informacinėmis sistemomis.

5. Daugelyje socialistinių šalių gerai išvystyta bibliografinė, referatinė ir apžvalginė informacija. Šių šalių centriniai informaciniai organai kasmet išleidžia kelių dešimčių pavadinimų referatinius leidinius, per 400 referatinių analitinių ir faktografinių apžvalgų žemės ir miškų ūkio klausimais.

6. Dabartiniu laikotarpiu AGRÒINFORM lygis gana aukštas. Kokybiškai pasikeitė informacinio aptarnavimo formos, pradėtos naudoti elektroninės skaičiavimo mašinos, vartotojai operatyviau, tiksliau ir geriau aprūpinami informacija.

Vilniaus universiteto
Mokslinės informacijos katedra

[iteikta 1988 m. sausio mėn.

ЮЛИЯ ЗИНКЯВИЧЕНЕ

АГРОИНФОРМ — МЕЖДУНАРОДНАЯ СИСТЕМА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ ПО СЕЛЬСКОМУ И ЛЕСНОМУ ХОЗЯЙСТВУ

Резюме

В АГРОИНФОРМ входят 10 социалистических стран-СЭВ. Структурно-организационный вид научно-технической информации по сельскому и лесному хозяйству имеет много общих закономерностей.

В статье указываются особенности информационной деятельности, анализируются структура и функции международной системы АГРОИНФОРМ, сеть национальных научно-технических информационных систем, вопросы координации научно-технической информации. Представлены основные источники информации, виды информационных изданий.

Представленные материалы показывают разнообразие деятельности информационных органов в системе АГРОИНФОРМ. Поток информации требует тщательного анализа источников, качественного их отбора. В большинстве социалистических стран широко развиты библиографическая, реферативная и обзорная информация. Широко используется система ИРИ, выпуск сигнальной информации.

Это может быть использовано в системе агропромышленного комплекса нашей республики в ходе дальнейшего укрепления связей между социалистическими странами, углубления процессов интеграции в народном хозяйстве, сотрудничества в области научно-технической информации.

**INTERNATIONAL INFORMATION SYSTEM FOR THE AGRICULTURAL
AND FORESTRY SCIENCES AND TECHNOLOGY — AGROINFORM**

Summary

Ten socialist countries of COMECON are the members of AGROINFORM. There are many common regularities in the structure and organization of their agricultural and forestry science information.

The main peculiarities of information activities, the structure and function of the international system AGROINFORM, the net of national information systems on science and technology, the problems of their coordination are analyzed in the article. The main sources of information and information publications of all kinds are presented.

The analysis of the material shows that activities of the information bodies in AGROINFORM are of wide range. The information flow requires close analysis and qualified document selection. Most socialist countries have developed the systems of bibliographic information, abstracts and survey services. The selective information and current awareness information are widely used.

The cooperation with other socialist countries and participation in AGROINFORM may be used by Lithuanian agricultural industry complex.